

Kolláth György: Alkotmány-módosítás csípőből

A Kormány alkotmány-módosító javaslata szakmailag egyenetlen, végig gondolatlan, kiérleletlen, kapkodó munka. Van pozitív értéke, üzenete is: mégis hibái, ellentmondásai miatt sincs számottevő esély elfogadására, majd életszerű alkalmazására.

A szabályozás tervezett célja, azaz a verbális agresszió megfékezése és tetteges erőszakba való átmenetének megakadályozása fontos és reális közpolitikai indok. Tény, hogy az eddigi alkotmánybírói gyakorlatot felülírni alkotmány-módosítással lehet, még ha ez nem is a dolgok elrendezésének szokásos, elegáns útja, módja. De semmilyen jó cél nem szentesíti annak eszközét. A demokratikus jogállam hatalom-megosztásának viszonyai között pedig még a parlament sem hozhat akármilyen alkotmányozó törvényt. Illúzió, hogy a veszélyes aktuálpolitikai bajra az évtizedekre szóló alaptörvény rapid megváltoztatása a jó válasz. Erős felindulásban alkotmányt módosítani sem szabad, és különösen nem úgy, hogy a próbálkozás, esélytelensége révén pótcselekvésnek hat.

A tervezet illeszkedését az ország nemzetközi kötelezettség-vállalásaihoz érdemes elismerni. Azt ezt kifejező szabályozás indokolt. Odáig Magyarországnak is illik elmennie, ameddig Európa elmegy a faji, etnikai gyűlölet elleni fellépésben. Előre lépést hozhat, ha a parlamentben sikerül megegyezni abban, hogy nyílt, közvetlen veszély nélkül is büntetni kelljen azokat, akik az egyének és közösségek méltóságát, avagy a köznyugalmat sértik, megzavarják. Miután az Alkotmánybírók amerikai mintájú vélemény-szabadság tesztje, s benne a közvetlen, azonnali veszély kritériuma még az Európai Emberi Jogi Egyezményrel sincs szinkronban (az Egyezmény ugyanis mélyebb, kiterjedtebb törvényi korlátozást enged meg!), így a világosan definiált és keretbe foglalt „gyűlöletbeszéd” büntetőjogi tényállása megállná a helyét. Az Alkotmánybírók dilemmája volna ezután: Európához igazodik-e, avagy a saját korábbi csőlátásához?! Persze, akkor ér valamit az alkotmány-módosítás 3. §., ha mindjárt ott van (egyelőre azonban nincsen!) mellette az általa kilátásba helyezett, szigorú Btk-rendelet is. Enélkül a megoldás zsákban-macska.

Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a tervezett szabályozás többi eleme nagyrészt hibás. A törvény-szerkesztés alapvető problémákat vet fel, hogy kezelés nélkül. Meg nem válaszolt kérdések, rendezetlenségek:

-Miért csak a nemzeti, etnikai, faji és vallási gyűlölet-keltés a fokozottan, immár alkotmányosan is kiemelten elítélt deliktum? A jó ízlés kizárja, hogy ellenpéldákat mondjunk, pedig volnának szép számmal. Egyetlen teszt-kérdés: ezután is szabad vagy érdemes „köcsögözni”?

-Miért nem kísérl meg a tervezet következetesen az emberi méltóság jogából levezetni az itteni korlátozás célját, módját, amikor az alapjogok tesztje mentén a vélemény-szabadság szükséges és arányos korlátozása általánosabban is megengedhető, levezethető volna?

-A fajgyűlölet elleni fellépés történelmi okokból és nemzetközi kötelezettségvállalás folytán is adott, ám ehhez képest a plusz 3, a tárgyi hatályt alkotó kritérium kiválasztása aktuál-politikai ízű, önkényes, talán diszkriminatív is. A tervezet 1. § ezért alapjaiban hibás. Nem szabadna azt sugallni, hogy nevesített 4 vétek ugyan nem sértheti az alapvető jog gyakorlását, de a többi esetleg már igen. Így az alkotmány 8. §-sa felvizeződnék, elkenődnek, pedig abban tartalmilag az áll, hogy alapvető jogot még az Országgyűlés sem szabályozhat tetszése szerint, azok en bloc állnak alkotmányos védelem alatt. Az újítás itt visszalépés volna.

-Még rosszabb a tervezet 2. §-sa. Kiemelni csupán a véleménynyilvánítási és a sajtószabadságot a többi alapjog közül akként, hogy csak ezek gyakorlása nem irányulhat ...-gyűlöletre, azzal a nem kívánt értelmezéssel járhat, hogy akkor bizony az egyesülési, a gyülekezési, a vallás-szabadság, etc. esetében nincs és nem is kell ilyen korlátozás. Ámde, ez „megengedően” kihatna a Magyar Gárda-féle formációk létére, működésére, a meleg-felvonulások elleni és másféle demonstrációk verbális agresszióira. De nem volna gátja a petíciós joggal való visszaélésnek, más, ma alkotmányos oltalom alatt álló érték kellő védelmének sem. Két elem kiemelése a sokaságból ab ovo gyengíti a többi!

-Semmiféle nyoma nincsen annak, hogy ezt a tervezetet itthon avagy külhoni tekintetben egyeztetették, lehetséges működését modellezték volna, alávetették volna elképzelt és elképzeltetlen szakmai-jogi próbáknak. Mögöttes célja lehetett a „cigánybűnözés” kifejezés használatának törvényen kívül helyezése, és más faji kiszólások pönalizációja. Ámde, mivel nincs értelmező norma még a gyűlölet-keltés” definiálására nézve sem. Félő, hogy a dolog visszajára fordulhat, avagy tragikomikus fordulatot vehet. Egyetlen, a vaskosnál durvább cigány-viccért, avagy, a „cigány” jelző használatáért már Btk-s büntetés jöhet? Ránk köszönt a szó-büntett kora, mégpedig a feszültségeket eszkaláló válság közepette, ám eközben elvész még a ius murmurandi is? A bajok oki kezelésének nyoma sem látszik.

Álláspontom szerint itt és így belenyúlni az alkotmány - valamennyire mégis csak összefüggő rendszert alkotó - szisztémájába nem érdemes, és nem is esélyes. Aki bármilyen okból ellenzi a jogi lépést, a gyenge tervezetben hozzá érve, felmentést talál.

Itt az idő emlékeztetni rá: feltéve, hogy egy rosszul megkötött barter keretében, pl. a szintén hibás, alkotmányellenes „három csapás” ellentételeként mégis csak átmenne az alkotmány-módosítás, annak útja akkor sem volna sima. Feltehetőleg élne az államfő az öt megillető vétó egyikével. Elküldhetné pl. a törvényt aláírása előtt az Alkotmánybíróra, s ott pedig az a sors várna rá, mint számos előzményére?! Meglehet: perfektné módon

el sem készülne, hatályba sem lépne az az alkotmánymódosítás, amely az Alkotmánybíróság megfordítását, kalodába zárását, alapjogi kitanítását célozná vagy szolgálná.
Kisebbségi kormány alkotmánybírói és más többséggel szemben kárnak nyit új frontot: nem rendet teremt, hanem növeli a közjogi feszültséget és megosztottságot.